

Nghệ thuật Nhật Bản và Trung Hoa thời Thiên sư Thiên Chương Chu Văn

ISSN: 2734-9195 16:07 17/09/2025

Thiên Chương Chu Văn là một trong những bậc thạch trụ trong giới nghệ sĩ Phật giáo Nhật Bản, đã được thiết lập vững chắc trong thời gian của các tướng quân Mạc phủ Ashikaga.

Tác giả: **Lee Jay Walker**
Viết dịch: **Sa môn Lê Văn Phước**
Nguồn: The Modern Tokyo Times

Phật giáo Trung Hoa tác động mạnh mẽ đến văn hóa nghệ thuật của **Nhật Bản**, ý tưởng sáng tạo, sự kết hợp những khác biệt độc đáo của văn hóa bản địa.

Thiên sư Thiên Chương Chu Văn (Tenshō Shūbun; 天章周文; ?-1444), vị thiên sư nghệ sĩ hội họa thiên tông Phật giáo Nhật Bản thời đại Muromachi (室町時代), ngưỡng mộ sự phong phú của Phật giáo Trung Hoa trong giai đoạn này.

Theo dòng chảy của nghệ thuật văn hóa, tín ngưỡng và triết học cho phép một nguồn năng lượng bản địa mới xuất hiện.

Thiên sư Thiên Chương Chu Văn là một trong những người đầu tiên sáng tác hội họa bằng bút lông mực tàu, theo kiểu Trung Hoa tranh Thủy mặc họa (Suiboku ga) theo phong cách họa sĩ Thiên tông Phật giáo Nhật Bản, phát triển mạnh vào thời đại Muromachi (室町時代). Thiên sư Như Chuyết (Josetsu, 如拙), vị thầy của Thiên sư Thiên Chương Chu Văn, nghệ sĩ hội họa nổi tiếng, tại ngôi già lam Cổ tự Tướng Quốc (Shōkoku-ji-相国寺), tọa lạc Vạn Niên sơn, phía bắc Kyōto, Nhật Bản.

Thiên sư Như Chuyết, người Trung Hoa nhập cư Nhật Bản, được tôn vinh là “cha đẻ của tranh Thủy mặc họa ‘Suiboku ga’ Nhật Bản”.

Ảnh: The Modern Tokyo Times

Tranh Thủy mặc họa (Suiboku ga) ở Nhật Bản gọi là Suiboku ga và khi hợp nhất với Phật giáo, nhiều ý tưởng mới đã xuất hiện bởi tài năng biến hóa của Thiền sư Thiên Chương Chu Văn.

Tranh thủy mặc hay tranh thủy mặc, là một loại tranh hội họa khởi nguồn từ Trung Hoa. ‘Thủy’ (水) là nước, ‘mặc’ (墨) là mực trên tranh thủy mặc chủ yếu là mực mài, pha với nước, rồi dùng bút lông vẽ trên giấy hoặc lụa nên về sắc thái chỉ có hai màu trắng đen.

Thiền sư Thiên Chương Chu Văn là một thư pháp gia nổi tiếng, chuyên nghiệp ở độ tuổi rất trẻ vào đầu thế kỷ XV.

Tranh thủy mặc là loại hình phát triển cùng với nghệ thuật thư pháp Trung Hoa. Các chủ đề chính trong tranh thường là cây cối, hoa, phong cảnh, chim thú, người... và thường theo Hán tự. Đó là một phong cách cổ điển của phương Đông nói chung. Loại tranh này thời xưa đã phổ biến ở các quốc gia Nhật Bản, Triều Tiên và Việt Nam.

Được biết Thiền sư Thiên Chương Chu Văn đã trở thành một nghệ sĩ hội họa nổi tiếng, chuyên nghiệp ở độ tuổi rất trẻ vào đầu thế kỷ XV. Sự trỗi dậy của Thiền sư Thiên Chương Chu Văn là một trong những bậc thạch trụ trong giới nghệ sĩ Phật giáo Nhật Bản, đã được thiết lập vững chắc trong thời gian của các tướng quân Mạc phủ Ashikaga.

Năm 1423, Ngài còn tham gia vào các lĩnh vực ngoại giao liên quan đến nhiệm vụ quan trọng đến Vương quốc Joseon (Hàn Quốc ngày nay).

Ngôi già lam Cổ tự Tướng Quốc (Shōkoku-ji-相国寺), tọa lạc Vạn Niên sơn, phía bắc Kyōto rất quan trọng đối với Thiền sư Thiên Chương Chu Văn.

Tương truyền,Thiền sư Như Chuyết (如拙) rất uyên thâm về Phật học và văn hóa nghệ thuật, một người nhập cư từ Trung Hoa, bậc thầy đã truyền cảm hứng cho Thiền sư Thiên Chương Chu Văn.

Khởi nguồn theo dòng pháp mạch của Thiền sư Như Chuyết (如拙) và nghệ thuật từ thời nhà Tống Trung Hoa đã đến Thiền sư Thiên Chương Chu Văn qua Ngài Josetsu (如雪). Thực tế này đến vào một thời điểm cơ hội tuyệt vời cho sự nghiệp đầu tiên của Thiền sư Thiên Chương Chu Văn.

Ảnh: The Modern Tokyo Times

Thiền sư Thiên Chương Chu Văn đã bắc nhịp cầu cho các chủ đề văn hóa Phật giáo Trung Hoa và Nhật Bản. Theo cách tương tự, trong giai đoạn lịch sử này, Thiền sư Thiên Chương Chu Văn đã kết nối nhiều thế hệ nghệ sĩ khác nhau cho xứ sở Hoa Anh Đào.

“Thiền sư Thiên Chương Chu Văn sống trong một thời gian rất hấp dẫn ở Nhật Bản bởi Trung Hoa và Hàn Quốc là quốc gia láng giềng anh em trong lĩnh vực nghệ thuật, văn hóa, tôn giáo và các khu vực. Thiền tông và các tông phái Phật giáo khác đang phát triển mạnh ở Nhật Bản cùng với đức tin Thần đạo bản địa. Ngoài ra, những đặc điểm triết học mạnh mẽ như Nho giáo, Đạo giáo đã ảnh hưởng rất lớn trong các hành lang quyền lực và liên quan đến văn hóa cao.

Thiền sư Thiên Chương Chu Văn là một nhịp cầu nối mạnh mẽ giữa Thiền sư Như Chuyết (如拙), người đã truyền cảm hứng cho Thiền sư Thiên Chương Chu Văn rất nhiều, và kế tục là Thiền sư Sesshū Tōyō (雪村 貞信, Tuyết Chu Đằng Dương, 1420-1506), một trong những nghệ sĩ Phật giáo Nhật Bản vĩ đại nhất

trong thời đại của Ngài, được tôn sùng rộng khắp Nhật Bản và Trung Hoa.

Do đó, mạch nguồn của Trung Hoa và xứ sở mặt trời mọc đã phát triển thành một di sản làm phong phú thêm giá trị bản sắc văn hóa nghệ thuật của Nhật Bản trong suốt thế kỷ XV. Tương tự như vậy, sự phát triển Phật giáo và tính thẩm mỹ của Chính tín, Chính kiến Phật giáo này càng củng cố trong tâm lý của Nhật Bản trong suốt cuộc đời của Thiền sư Thiên Chương Chu Văn, một nghệ sĩ hội họa nổi tiếng”.

Ảnh: The Modern Tokyo Times

Đôi nét về hành trạng của Thiền sư Thiên Chương Chu Văn

Thiền sư Thiên Chương Chu Văn sinh vào cuối thế kỷ XIV tại tỉnh Ōmi, một tỉnh cũ của Nhật Bản, ngày nay là tỉnh Shiga và trở thành họa sĩ chuyên nghiệp vào khoảng năm 1403. Ngài định cư tại Kyoto, khi đó là kinh đô. Ngài trở thành Giám đốc Văn phòng hội họa cung đình, do các tướng quân Ashikaga thành lập, bao gồm những người bảo trợ nghệ thuật có ảnh hưởng.

Vào thời Triều Tiên Thế Tông, vị quốc vương thứ tư của nhà Triều Tiên, năm 1423, Ngài được chọn là một trong những thành viên của phái đoàn ngoại giao đến Vương quốc Joseon (tiền thân của Hàn Quốc ngày nay).

Thiền sư Thiên Chương Chu Văn được cho là là người sáng lập phong cách tranh thủy mặc Trung Hoa tại Nhật Bản. Ngài chịu ảnh hưởng của hai họa sĩ phong cảnh Trung Quốc là họa gia có tầm ảnh hưởng sâu rộng trong lịch sử hội họa Trung Hoa, Hạ Khuê (1195-1224) và Mã Viễn, là những nhân vật trong bốn danh họa bậc nhất thời Nam Tống.

Ảnh: The Modern Tokyo Times

Suốt cuộc đời, Thiền sư Thiên Chương Chu Văn gắn bó với ngôi già lam cổ tự Tướng Quốc (相国寺), thuộc cơ sở Tự viện của Thiền phái Lâm Tế Phật giáo Nhật Bản).

Trong những năm đầu sự nghiệp, Ngài theo học hội họa tại đây với Thiền sư Như Chuyết (如拙), một người nhập cư Trung Quốc, người đã trở thành cha đẻ của truyền thống tranh thủy mặc mới của Nhật Bản. Dưới ảnh hưởng của Thiền sư Như Chuyết, Thiền sư Thiên Chương Chu Văn bắt đầu nghiên cứu hội họa thời Nam Tống của các bậc thầy như Hạ Khuê và Mã Viễn.

Phong cách của Thiền sư Thiên Chương Chu Văn là một bước chuyển tiếp giữa các nghệ sĩ Nhật Bản thời kỳ đầu, những người bắt chước rất sát các mẫu tranh Trung Hoa, các nghệ sĩ sau này, những người đã phát triển một phong cách mang đậm bản sắc dân tộc. Về sau, Thiền sư Thiên Chương Chu Văn trở thành người giám sát các công trình và khuôn viên của ngôi già lam cổ tự Tướng Quốc, Kyoto, Nhật Bản.

Vào những năm 1440, Thiền sư Thiên Chương Chu Văn đã dạy cho học đồ trẻ tuổi Sesshū Tōyō (雪村 元就; 1420-1506), người đã trở thành học trò xuất sắc nhất của Ngài và là họa sĩ Nhật Bản được kính trọng nhất thời bấy giờ.

Một học trò quan trọng khác có thể là Kanō Masanobu (Cano Masanobu; 1434?-1530?), người kế nhiệm Thiền sư Thiên Chương Chu Văn trở thành họa sĩ chính của Mạc

phủ Ashikaga, và cũng là người sáng lập trường phái hội họa Kanō.

Bức tranh nổi tiếng nhất của Thiền sư Thiên Chương Chu Văn, được công nhận là Bảo vật Quốc gia Nhật Bản, là bức Đọc sách trong rừng trúc, hiện được lưu giữ tại Bảo tàng Quốc gia Tokyo. Bảo tàng này cũng lưu giữ một số tác phẩm khác được cho là của Thiền sư Thiên Chương Chu Văn, trong số đó có một cặp bình phong gấp (二曲屏, byōbu) có tựa đề “*Bình phong Tứ quý Sơn thủy đồ*” (四季山水図, Shiki sansui zu byōbu). Bảo tàng Nghệ thuật Seikadō Bunko (相模道博物館) hiện đang lưu giữ hai cặp bình phong gấp khác mô tả Bình phong Tứ quý Sơn thủy đồ.

Thời kỳ này và trước đó có nhiều nghệ sĩ Nhật Bản và Trung Hoa, nhiều tác phẩm còn sót lại được cho là của Thiền sư Thiên Chương Chu Văn, nhưng chắc chắn chỉ một số ít được xác định. Các tài liệu đương đại mô tả Thiền sư Thiên Chương Chu Văn là một nghệ sĩ rất đa tài, nhưng những tác phẩm duy nhất còn tồn tại mà vấn đề tác giả đã được giải quyết là tranh phong cảnh.

Thiền sư Thiên Chương Chu Văn nói rằng: “*Sự phong phú của Nho giáo và Đạo giáo từ Trung Hoa đã làm cho nền văn hóa Nhật Bản nổi bật. Tương tự, Phật giáo đã tạo ra một mối liên kết trong tình huynh đệ láng giềng giữa ba quốc gia Trung Quốc, Nhật Bản và Hàn Quốc. Liên kết tình hữu nghị huynh đệ này được chất lọc và truyền cảm hứng cho các nghệ sĩ ở Nhật Bản và nền văn hóa, văn học, tư duy v.v... Đồng thời, sự phong phú của văn hóa Nhật Bản trong mối quan hệ với Thiền tông và các tông phái Phật giáo khác, cùng với văn hóa tín ngưỡng bản địa, đã làm nổi bật sự thật tế đang phát triển của một nền văn hóa mạnh mẽ trong tâm hồn Nhật Bản, dựa trên vô số các khái niệm khác nhau. Không có gì đáng ngạc nhiên khi tất cả những đặc điểm này đã ảnh hưởng đến các hành lang quyền lực ở Nhật Bản ở nhiều mức độ khác nhau*”.

Tác giả: **Lee Jay Walker**/Viết dịch: **Sa môn Lê Văn Phước**

Nguồn: The Modern Tokyo Times